

Streszczenie

Głód i łakomstwo w Stuleciu Samotności: o metaforze i innych kognitywnych demonach

Głód jest jak szczypce,
Jest jak ugryzienie kraba,
Parzy, parzy ale nie ma ognia:
Głód jest zimnym pożarem,
Usiądźmy już do posiłku
Z tymi wszystkimi którzy nie jedli

Pablo Neruda, „Wielki obrus”

W niniejszej pracy postawiłam hipotezę, że rozumiejąc metaforę konceptualną jako podobieństwo między dwiema domenami, można przyjąć pewną domenę źródłową i odnaleźć w tekście literackim sytuacje odzwierciedlające jej koncepcję docelową, który to proces daje w rezultacie globalne odczytanie metaforyczne.

Wywodzimy nasze twierdzenie na spostrzeżeniach, że, jak dowodzą Lakoff i Johnson (1980), podstawowym zadaniem metafory jest zrozumienie i doświadczenie zjawiska jednego rodzaju poprzez inne. W ten sposób poprzez proces metaforyzacji można przyjąć sens danej idei (domeny źródłowej czy punktu wyjściowego) i wskazać w tekście literackim takie sytuacje, które odzwierciedlałyby ideę wyjściową w postaci koncepcji będącej efektem zapośredniczenia jej przez metaforę (w domenie docelowej lub punkcie końcowym). Koncepcja ta stanie się uchwytne w sytuacjach, analizowanych poprzez badanie użycie języka, w których można będzie dostrzec zwroty lub struktury metaforyczne potencjalnie odnoszące się do poddawanego metaforyzacji tematu, co Lakoff i Turner (1980) określają jako interpretację w ramach metafor globalnych. Trzecim krokiem, gdy zdefiniowane zostaną już domeny: źródłowa i docelowa, jest odnalezienie linii interpretacji (związków między domeną źródłową a docelową) za pomocą relacji, które pozwalają na wyróżnianie znaczeń symbolicznych. Znaczenia te manifestują się trojako, lub też uwidaczniają się w trychotomii semiotycznej, ujętej według Peirce'a (1897): na poziomie metonimii (kiedy cecha A koreluje z cechą B i w ten sposób ją implikuje lub sygnalizuje), na poziomie analogii (kiedy do obiektu odnosimy się jedynie poprzez jego własne cechy, które posiada niezależnie od tego, czy naprawdę istnieje) oraz na poziomie metafory (kiedy

Zoly Usmelópez 1

dany symbol odczytywany jest jako obiekt w sposób arbitralny poprzez skojarzenia między ideami o charakterze ogólnym).

W niniejszej pracy przyjęto epistemologiczno-teoretyczne ramy metafory według Lakoffa i Johnsona (1980) oraz metonimii według Kövecsesa i Radden (1998), nawiązano również do innych badań nad metaforą i metonimią w ujęciu kognitywnym. Jednocześnie należy zauważyć, że w opracowaniach na temat odczytywania i konstruowania metafor globalnych niełatwo znaleźć odniesienia wartościowe z perspektywy badań kognitywnych.

Początkowym zamierzeniem badawczym było ukazanie w jaki sposób narzędzie językowe, jakim jest metafora konceptualna, pomaga tworzyć powiązania pomiędzy doświadczeniami cielesnymi, takimi jak głód i obżarstwo. Jego ustalenie służyło dotarciu do wymiaru cielesności zawartego w tekstach i ukazaniu lektury jako żywego doświadczenia. Umiejscawianie tekstów w owym wymiarze jest wartościowym zabiegiem, za pomocą którego język zyskuje prostotę czyniącą go dostępnym dla odbiorców bez wiedzy specjalistycznej, takich jak dzieci czy osoby marginalizowane. Tak ujmowane rozumienie tekstu sprawia, iż czytanie staje się pokrewne widzeniu, zaś poznawanie poprzez obrazy i przedstawienia wizualne, w ramach metafor globalnych i właściwej im ekonomii języka, jawić się może jako działanie zmierzające ku przemianom utartych [=fijos, rígidos] sposobów myślenia.

Tekstem literackim wybranym do analizy jest „Sto lat samotności”, szczytowa powieść kolumbijskiego noblisty Gabriela Garcíi Márqueza, reprezentująca realizm magiczny, kluczowy punkt odniesienia z punktu widzenia zjawiska realizmu magicznego i boomu latynoamerykańskiego, a także drugi co do ważności utwór literacki napisany w języku hiszpańskim po „Don Kichocie z La Manchy”. Za domeny źródłowe przyjmuje się tu dwa podstawowe pojęcia: *brak* i *nadmiar/nieumiarkowanie*, które rozumieć można jako zmienne, determinujące poszczególne stany rzeczywistości, tj. jako alegorie m.in. stosunków społecznych, rodzinnych i politycznych.

Zdaniem Lakoffa i Turnera, gdyby słowa pozbawione były wymiaru cielesności globalne odczytania metaforyczne byłyby niemożliwe, co nie jest faktem. Można by nawet uznać za prawomocne stwierdzenie, iż to metafora globalna jest czynnikiem formatywnym w stosunku do przesłania danej opowieści. W niniejszej rozprawie przedstawione zostały, w oparciu o lekturę powieści *Sto lat samotności*, dwie metafory: BRAK TO GŁÓD, oraz NADMIAR

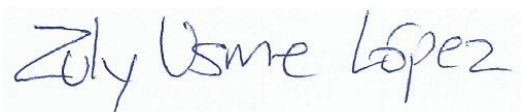
ZolyUsme Lopez ²

TO OBŻARSTWO. Rozróżnienie pomiędzy pojęciami *głodu* i *obżarstwa* dokonane zostało poprzez ich analizę etymologiczną i filozoficzną. Biorąc pod uwagę naturę owego rozróżnienia należy stwierdzić, iż budowanie metafor konceptualnych za pomocą wskazanych powyżej pojęć prowadzi do wytworzenia więzi pomiędzy narracją powieści a doświadczeniem głodu i obżarstwa w jego wymiarze cielesnym.

Ujmując BRAK i NADMIAR (NIEUMIARKOWANIE) jako domeny źródłowe oraz GŁÓD i OBŻARSTWO jako domeny docelowe, zidentyfikowano w „Stu latach samotności” poszczególne konstrukcje znaczeniowe wyrażające pragnienie płynące bądź to z braku, bądź z nadmiaru, dokonując identyfikacji zarówno na poziomie referencyjnym (metonimia), jak i cielesnym (analogia) oraz symbolicznym (metafora). W ten sposób jądro semantyczne wyrażone poprzez metaforę BRAK JEST GŁODEM związane jest z takimi pojęciami jak niedosyt, deprivacja i niedostatek danego dobra; z kolei interpretacja metafory NADMIAR JEST OBŻARSTWEM wiąże się z nieporządkiem, bogactwem i przekraczaniem ograniczeń. Tak więc pojęcia źródłowe zostały scharakteryzowane poprzez cechy semantyczne, które ułatwiają rozróżnienie między jednym (GŁODEM) a drugim (OBŻARSTWEM) poprzez możliwość zaspokojenia lub jej brak.

W analizie wskazanych pojęć główna różnica dotyczyła modusu obecności pragnienia: człowiek głodny pragnie przyjmować pokarm w wyniku realnej potrzeby, a potrzeba ta może być rozpatrywana z perspektywy fizjologicznej (utrata energii), psychologicznej (zachowanie regulujące równowagę wewnętrzną) oraz socjo-antropologicznej (rytuały danej grupy społecznej związane z konsumpcją pokarmów). W przeciwieństwie do niego obżarstwo jest nieumiarkowanym pragnieniem jedzenia, wynikającym już nie z konieczności, a z nadmiaru.

Ostatnią cechą charakteryzującą wskazane domeny jest *konieczność*. *Konieczność*, odniesiona jest do źródeł pragnienia, stanowiąc o tym, czy jest ono zgodne z wolą jednostki czy nie. Obydwie właściwości można wyprowadzić z następującego pytania: „czy można czuć głód tuż po zjedzeniu posiłku?”. Mamy w tym wypadku na uwadze to, czy *konieczność* ma *charakter niedobrowolny* (płyynie ze źródła zewnętrznego, braku jedzenia wywołującego głód), czy *dobrowolny* (kontynuowanie jedzenia już po zaspokojeniu głodu, a zatem z pobudek wewnętrznych).

Interpretacja scharakteryzowanych w powyższy sposób domen oraz łączących je relacji prowadzi do skonstruowania w niniejszej pracy metafor globalnych odzwierciedlających wymowę utworu. W rozdziale pracy dotyczącym metody badawczej szczegółowo nakreśla się proces konstruowania tych dwóch metafor globalnych (BRAKU Z GŁODEM oraz NADMIARU Z OBŻARSTWEM) oraz ich stosowania w lekturze tekstu, który to pozwolił na utworzenie korpusu obejmującego 81 fragmentów powieści (przedstawionych w rozdziale poświęconemu prezentacji zebranych danych). Znaleziono w nich następujące prymarne jednostki znaczące pozwalające na utożsamienie BRAKU Z GŁODEM: pięć (5) typów metonimii, siedem (7) typów analogii oraz cztery (4) typy metafory. W odniesieniu do relacji NADMIARU i OBŻARSTWA, to NADMIARU Z OBŻARSTWEM, stwierdzono obecność w powieści jednego (1) typu metonimii, dwóch (2) typów analogii oraz dwóch (2) typów metafory.

W końcowej części dysertacji rozważone zostały argumenty dotyczące racji stosowania globalnych odczytań metaforycznych, wśród których za godną uwagi uznana zostaje idea wykorzystania lektury metafor globalnych do inicjowania zmian na płaszczyźnie utartych sposobów myślenia, dzięki funkcji języka jako narzędzia konfigurującego struktury świadomości.

Twórcze posługiwanie się językiem wyzwala nowe skojarzenia o charakterze poznawczym oraz do nowe konfiguracje znaczeń, co prowadzi do przemiany świata doświadczalnego w świat poznawalny. Dostęp do twórczego wymiaru posługiwania się słowem otwierającego się za pośrednictwem metafor globalnych nie jest przywilejem poetów i pisarzy, lecz wspólnot ludzi, którzy czytają, interpretują i włączają w swoją rzeczywistość nowe sposoby ujmowania bytów w słowa i koncepcje. Dzięki temu, że metafory czynią treści bardziej przystępnymi, studium kreowania metafor globalnych służy tworzeniu strategii, które sprzyjają zmianom, zachodzącym najpierw na poziomie rozumienia jednostkowego, przenoszącym się następnie na płaszczyznę otaczającej jednostkę wspólnoty, aby stać się udziałem społeczeństwa i kultury w szerszym wymiarze. Habermas dowodzi bowiem, że tożsamość jednostki stanowi odzwierciedlenie tożsamości grupy, która z kolei z samej swojej istoty jest gwarancją zachowania zasady solidarności międzyludzkiej.

Tak więc niniejsze studium stanowi próbę wskazania nowych kierunków możliwych do obrania w badaniach kognitywnych, poprzez włączenie do nich refleksji na

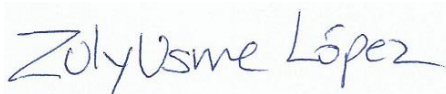
temat globalnych odczytań metaforycznych. Tym samym zapoczątkowany zostałby nowy wątek w dyskusji nad metaforami globalnymi, stosowanymi już nie tylko w odniesieniu do poetyki, gdyż użycie metafor nie ogranicza się do poezji – lecz także nieprzeniesionymi na płaszczyznę języka mówionego. Wykonana analiza pozwoliła wskazać na takie rozumienie funkcji poznawczej języka, które może sprawić, że odzyska on rolę kodu, będącego łącznikiem pomiędzy treściami kultury i ich odbiorcami. Korzystanie z niej wymaga odwołania do form językowych dążących do unaoczniania znaczeń, obdarzonych potencjałem estetycznym i bogactwem wyrazu.

Słowa kluczowe:

Metafora konceptualna, metonimia w ujęciu kognitywnym, analogia, metafora globalna, globalne odczytanie metaforyczne

Dziedzina pracy:

Językoznawstwo kognitywne

Handwritten signature of Zoly Usme Lopez in blue ink on a light blue background.

Abstract

Hunger and Gluttony in *One Hundred Years of Solitude*: on Metaphor and other Cognitive Daemons

Hunger feels like pincers,
like the bite of crabs,
it burns, burns and has no fire:
Hunger is a cold fire.
Let us sit down soon to eat
with all those who haven't eaten.

The Big Tablecloth
Pablo Neruda

This paper offers a hypothesis that in order to understand a conceptual metaphor as a simile between two domains, one can take a selected source domain and find situations in a literary text which reflect the corresponding goal concept, a process which leads to a so-called global metaphorical reading.

This statement is based on the observation that, as Lakoff and Johnson (1980) demonstrate, the primary task of a metaphor is to understand and experience one kind of thing through another. In this way, through the process of metaphorization, it is possible to take the meaning of a given idea (source domain or starting point) and examine a literary text in search for situations which reflect the starting idea as a concept mediated by a metaphor (in the target domain or endpoint). This concept will become apparent in situations analysed through language where one can find words or metaphorical structures that refer to the metaphorical topic, which Lakoff and Turner describe as an interpretation within global metaphorical reading. The third step, once the source and target domains are defined, is to identify the lines of interpretation (connections between the source and target domains) through relationships that allow symbolic meanings to be distinguished. These meanings manifest themselves in a triple manifestation or semiotic trichotomy, in terms of Peirce (1897): at the metonymic level (when some A trait correlates with and therefore implies or points B); the analogue level (when referring to the object denoted only by traits that are its own, and which it possesses regardless of whether the given object even exists or not); and

Zuly Usme López

the metaphorical level (when the object is arbitrarily denoted and acts by association of general ideas that cause the symbol to be read as the object).

This paper adopts the epistemological and theoretical framework of metaphor by Lakoff and Johnson (1980), and metonymy by Kövecses and Radden (1998), and cites other studies of metaphor and metonymy in the cognitive approach. Here, it should be noted that currently available studies on the reading and construction of global metaphors are somewhat lacking when it comes to conclusions useful for cognitive research.

The initial intention of this study was to show how a linguistic tool such as a conceptual metaphor helps create links between bodily experiences like hunger and gluttony. This in turn allows to reach the dimension of corporeality contained in texts and show text reading as a living, active experience. Placing texts in this dimension is a valuable procedure through which language becomes simple and accessible to audiences even without a specialist knowledge, such as children or marginalized people. Understanding texts in this manner makes reading anchored in seeing and allows to experience concepts through images and visual representations. Hence, global metaphors and their economics of language can be considered a step towards the transformation of the established ways of thinking.

The literary text chosen for analysis is *One Hundred Years of Solitude*, the magnum opus of the Colombian Nobel Prize winner Gabriel García Márquez, a fundamental benchmark for magical realism and the Latin American boom, and the second most important work written in Spanish after *The Ingenious Gentleman Don Quixote of La Mancha*. Two basic concepts are considered as source domains here: *lack* and *excess*, which can be understood as variables that determine individual states of reality, i.e., as allegories of social, political and family relations, among others.

According to Lakoff and Turner, if words were devoid of the dimension of corporeality, global metaphorical readings would be impossible, which is obviously not true. We could go as far as to say that global metaphor is *essential* for the message of a given story to be formed. This paper is based on the reading of *One Hundred Years of Loneliness* to present two metaphors: LACK IS HUNGER and EXCESS IS GLUTTONY. The distinction between the notions of *hunger* and *gluttony* has been made through their etymological and philosophical analysis. Given the nature of this distinction, it must be concluded that the construction of conceptual metaphors by means of the above concepts establishes a link

Zuly Usme López⁷

between the narrative of the novel and the experience of hunger and gluttony in its bodily dimension.

Adopting LACK and EXCESS as source domains and HUNGER and GLUTTONY as goal domains, in *One Hundred Years of Loneliness* various meaningful structures are identified that express desire, either by lack or excess, either at the reference level (metonymy), the bodily one (analogy) or the symbolic one (metaphor). Thus, the semantic nucleus of the LACK IS HUNGER metaphor relates to concepts such as want, deprivation, shortage; while EXCESS IS GLUTTONY stands for disorder, wealth, transgression limits. Therefore, such concepts have been characterized by semantic traits that facilitate the distinction between one (HUNGER) and the other (GLUTTONY) by whether a desire can be satisfied or not.

Thus, in analysing these concepts, the main difference was related to the *modus* of the presence of desire: a hungry person wants and needs to ingest food and that (real) need to eat can be analysed from the physiological perspective (energy losses), the psychological one (conduct regulating internal balance), or the socioanthropological one (food habits of a social group). In contrast, gluttony is an excessive desire to eat, but no longer out of necessity, but out of excess.

Furthermore, the last feature to characterize these domains is *necessity*. *Necessity* concerns the origin of desire and asks whether it is voluntary or not. Both options arise from the question: “can I feel hungry when I finish eating?” In this case, it is taken into account whether the *necessity* is *non-voluntary* (has an external origin, a lack of food) or *voluntary* (continuing to eat more and more after satisfying hunger, i.e. with an internal origin).

The interpretation of the domains presented in the above manner and of the relations between them leads to the construction of global metaphors which reflect the theme of the book. The chapter on research method outlines in detail the process of constructing these two global metaphors (LACK IS HUNGER and EXCESS IS GLUTTONY) and their application for text reading, which allowed to create a corpus made up of 81 segments of the novel (as shown in the chapter on data). The following primary units of meaning were found to identify LACK IS HUNGER: five (5) types of metonymy, seven (7) types of analogy and four (4) types of metaphor. With respect to EXCESS IS GLUTTONY, the following have been found in the novel: one (1) type of metonymy, two (2) types of analogy, and two (2) types of metaphor.

The final chapter of this paper presents various reasons which justify the use of global metaphorical readings, chief among them being the idea of using the reading of global metaphors to transgress common ways of thinking, with language as a tool for configuring the structures of consciousness.

The creative use of language brings out new cognitive associations and new configurations of meaning, which in turn leads to the transformation of the experienced world into the cognitive world. Access to the creative dimension of composing texts that open up through global metaphors is not a privilege only of poets and writers, but also belongs to the communities of people who read, interpret and incorporate new ways of describing ideas and making concepts their social reality. Because metaphors make content more accessible, the study of the creation of global metaphors serves to create strategies that foster change, occurring first at the level of individual understanding, then on the plane of local community, and finally in society and culture at its broadest sense. Habermas (1981) demonstrates that individual identity is a reflection of group identity, which in turn, by its very nature, guarantees to preserve interpersonal solidarity.

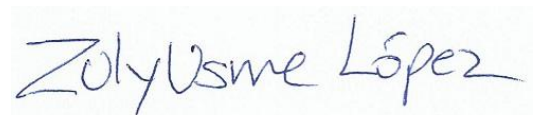
Thus, this study is an attempt to indicate new directions that can be taken in cognitive research, by incorporating reflections on global metaphorical readings. Therefore, a new discussion on global cognitive metaphors could be started, going beyond poetry (as metaphors themselves are not limited to poetry), but also beyond spoken language. The analysis presented in this paper allows to understand the cognitive function of language in such a way that it becomes a code again, a link between culture and its recipients. To be fully immersed in culture, it is necessary to use linguistic forms which aim to visualize meanings through aesthetic and expressive means.

Key words

Conceptual metaphor, cognitive metaphor, cognitive metonymy, analogy, global metaphor, global metaphorical reading

Field of work:

Cognitive linguistics

A handwritten signature in blue ink that reads "Zoly Usme López". The signature is written in a cursive, flowing style.

Resumen

Hambre y Gula en *Cien años de soledad*: sobre la metáfora y otros demonios cognitivos

Tener hambre es como tenazas,
es como muerden los cangrejos,
quema, quema y no tiene fuego:
el hambre es un incendio frío.
Sentémonos pronto a comer
con todos los que no han comido.

El Gran Mantel, Pablo Neruda

La hipótesis de la tesis es que, bajo el entendimiento de que la metáfora cognitiva ocurre en la semejanza entre dos dominios, se puede tomar un dominio fuente y encontrar situaciones que reflejen el concepto meta en un texto literario, lo que da como resultado una lectura metafórica global. Tales dominios se identifican en las situaciones seleccionadas a través del uso del lenguaje, con aquellas palabras o construcciones metafóricas que puedan inferir la metáfora global que se busca.

Se parte, en primer lugar, de que lo fundamental de la metáfora es entender y experimentar un tipo de cosa en términos de otra, de acuerdo con Lakoff y Johnson (1995). De modo que, por medio de la metáfora, se puede tomar el sentido de una idea (dominio fuente o punto de inicio) y encontrar situaciones en un texto literario que reflejen el concepto metaforizado (dominio meta o punto final). Este concepto estará marcado en situaciones que serán analizadas en fragmentos donde se encuentren palabras o construcciones metafóricas que refieran al asunto metaforizado, a esto se le conoce como lectura metafórica global en términos de Lakoff y Turner (1989). El texto literario escogido es *Cien años de soledad*, la novela cumbre del nobel colombiano Gabriel García Márquez, referente fundamental del realismo mágico y del *boom* latinoamericano, y la segunda obra más importante escrita en español después de *Don Quijote de la Mancha*.

Al inicio de esta investigación, se buscó mostrar de qué manera la metáfora cognitiva es una herramienta lingüística que ayuda a crear enlaces entre las experiencias

corporales, como el hambre y la gula, para llegar a la corporización de textos y así presentarlos como experiencias vívidas. Esta corporización se convierte en una valiosa herramienta para simplificar el lenguaje (Fontanier, 1977), en especial si el público son niños y los menos favorecidos, puesto que así la comprensión del texto está más cercana a lo visual, y hace que el aprendizaje mediante imágenes y representaciones virtuales se presente como una alternativa orientada a la transformación de las mentalidades gracias a la economía del lenguaje que se logra a través de las metáforas globales.

Para Lakoff y Turner (1989), si solo fuese cuestión de palabras, las lecturas metafóricas globales no serían posibles, sin embargo no es así. Incluso se podría decir que una metáfora global es lo que actúa en la formación de la moraleja de un cuento. Esta tesis presenta una propuesta con las metáforas globales FALTA ES HAMBRE y EXCESO ES GULA en *Cien años de soledad*.

Al inicio, se diferenciaron los conceptos de *hambre* y *gula* a través de un análisis etimológico y filosófico. Con esta diferenciación se confirmó que, en la construcción de estas metáforas cognitivas, había una conexión entre la narración de la novela y la experiencia del hambre o de la gula como experiencias corporales.

A continuación, se construyeron las metáforas globales que reflejan la obra. Se tomaron dos simples conceptos como dominios fuente: *falta* y *exceso*, que se analizaron en *Cien años de soledad*. En tercer lugar, al definir los dominios fuente, se identificaron las trayectorias (conexiones entre fuente y meta) mediante tres relaciones que permitieron inferir distinciones simbólicas, donde *falta* o *exceso* se vieron como parámetros que marcaban peculiaridades, es decir, como alegorías de relaciones sociales, familiares y políticas, entre otras. Por tanto, los enunciados narrativos se encuentran en una triple manifestación o tricotomía semiótica, en términos de Peirce (1978): el nivel metonímico (cuando algún rasgo A que correlaciona y, por consiguiente, implica o señala B); el nivel analógico (cuando se refiere al objeto denotado solo por caracteres que le son propios, y que posee aunque exista o no el objeto); y el nivel metafórico (cuando el objeto es denotado arbitrariamente y actúa por asociación de ideas generales que causan que el símbolo se lea como el objeto).

Al entender FALTA y EXCESO como dominios fuente, y HAMBRE y GULA como dominios meta, en *Cien años de soledad* se identificaron diferentes construcciones de sentido que expresaban el deseo, fuera por falta o por exceso, de forma tanto referencial

(metonimia), como corporal (analogía) o simbólica (metáfora). De este modo, el núcleo semántico de FALTA ES HAMBRE se relacionó con conceptos como carencia, privación, insuficiencia de algo; mientras que EXCESO ES GULA se relacionó con desorden, riqueza, sobrepasamiento de límites. Para ello, tales conceptos se caracterizaron mediante rasgos semánticos que facilitaron la distinción entre la una (HAMBRE) y la otra (GULA) por presencia o ausencia del objeto. Al analizar estos dos conceptos, la diferencia principal fue la presencia del deseo: cuando se tiene hambre, por necesidad se desea ingerir un alimento; esa necesidad de comer se puede analizar desde lo fisiológico (pérdidas energéticas), lo psicológico (conducta reguladora del equilibrio interno) o lo socioantropológico (hábitos alimentarios del grupo social). Estas situaciones se caracterizaron como FALTA ES HAMBRE en esta tesis, mientras que la gula es el deseo excesivo de ingerir alimentos, pero ya no por necesidad, sino por deseo excesivo, por lo que EXCESO ES GULA.

En consecuencia, el último rasgo para caracterizar estos dominios fue la *necesidad*, la cual trata sobre el origen del deseo, si la necesidad es voluntaria o no. Este rasgo surgió de la pregunta: ¿puedo sentir hambre al acabar de comer? En este caso, se tiene en cuenta si la *necesidad* es *no voluntaria* (origen externo): no comer suficiente y quedar con hambre; o es *voluntaria*: continuar comiendo más y más después de saciar el hambre (origen interno).

La tesis se articuló bajo un marco epistémico-teórico del concepto de metáfora de Lakoff y Johnson (1980) y de la metonimia de Kovecses y Radden (1998), se mostraron diferentes estudios sobre metáfora y metonimias cognitivas. En referencia a estudios sobre lecturas metafóricas globales o de construcción de metáforas globales queda en evidencia su nulo interés de los estudios cognitivos. A continuación, en el capítulo dedicado al método, se detallan con cuidado los pasos para la construcción de las metáforas globales y su aplicación en la lectura, lo que permitió un corpus conformado por 81 segmentos de la novela, que se muestran en el capítulo de datos, donde se encontraron los siguientes semas, o pequeñas unidades de significación, que se refieren a FALTA ES HAMBRE: cinco (5) tipos de metonimia, siete (7) de analogía y cuatro (4) clases de metáfora. En cuanto a EXCESO ES GULA, se encontraron un tipo (1) de metonimia, dos (2) clases de analogía y dos (2) de metáfora.

Zoly Usme López 12

La parte final del trabajo presenta la discusión sobre las lecturas metafóricas globales que plantea una plausible aplicación del trabajo realizado, con el fin de aprovechar las lecturas metafóricas globales para el cambio de mentalidades, gracias a la facultad del lenguaje como configurador del pensamiento.

De modo que la creatividad lingüística crea nuevas vías de asociación cognitiva y nuevas combinaciones de sentido que transforman el mundo de las experiencias en un mundo cognoscitivo. Esta creatividad de la que dota la metáfora global no es privilegio ni exclusividad de poetas o escritores, sino de la comunidad que lee, interpreta y pone en marcha esas nuevas formas lingüísticas y conceptuales. Gracias a que las metáforas son fáciles de entender, un estudio de la formación de metáforas globales sirve para crear estrategias que propicien o favorezcan cambios, los cuales son un proceso mental individual que pasa luego a la comunidad, es decir, a lo social cercano y, al final, a la sociedad y la cultura en una amplia dimensión. Para Habermas (1987), las identidades individuales son el reflejo de la identidad colectiva que asegura la solidaridad social de forma mecánica.

De ahí que este estudio buscó abrir nuevos caminos para la investigación cognitiva, con el uso de la lectura metafórica global (Lakoff y Turner, 1989). De este modo se abre una nueva discusión para el estudio de las metáforas cognitivas globales, ya no solo aplicadas a la poética puesto que, como se ha dicho, la metáfora no solo se encuentra en la poesía y, de igual forma, tampoco es apropiación de la lengua hablada. Este análisis proporcionó una comprensión del papel cognitivo de la lengua que recupera la puesta en escena del lenguaje como mediador de la cultura, esto se logra solo mediante el redescubrimiento de figuras del lenguaje cercanas al lo visual, gracias a su poder estético y la riqueza expresiva que llevan.

Palabras clave:

Metáfora cognitiva, metonimia cognitiva, analogía, metáfora global, lectura metafórica global

Campo de trabajo

Lingüística cognitiva

